

ULOGA RODITELJA U PRIPREMI DJETETA ZA POLAZAK U ŠKOLU

Vesna Kovačević*

Stručni rad

doi: 10.7251/NSK1701129K

UDK 37.064.1:37.018.26

COBISS.RS-ID 6466072

Rezime

Ovim radom autor želi da ukaže na značaj roditelja u pripremi djeteta za polazak u školu. Priprema djeteta za polazak u školu obavlja se tokom cijelog predškolskog perioda u kome roditelji imaju nezaobilaznu ulogu pored predškolske ustanove. Svojim odnosom prema djetetu roditelji vrše mnogostruk uticaj na cjelokupan dječiji razvoj. Polaskom u školu dijete izlazi iz svijeta igara, prezaštićenosti i udovoljavanja i ulazi u svijet u kome ga čekaju obaveze, prihvatanje novih oblika ponašanja, odgovornost i odlaganje igre u korist učenja. Prelazak iz porodičnog ambijenta u školske klupe može za dijete biti bolan period, jer dolazi do značajnih promjena svakod-

nevnih aktivnosti kojima se dijete bavi. Polaskom u školu od njega se očekuje da ispunjava svoje obaveze na vrijeme, da zadrži svoju pažnju tokom dužeg vremenskog perioda, da poštuje školska pravila, da mirno sjedi u klupi i saraduje sa svojim vršnjacima.

Za uspješno uključivanje u nastavni proces potrebno je izgraditi osnove moralnog, intelektualnog, fizičkog, radnog, estetskog i socioemocionalnog razvoja djeteta. Upravo zato autor u ovom članku navodi na šta roditelji treba da obrate pažnju u okviru navedenih komponenti vaspitanja. Najbolji učitelji za razvijanje osjećaja odgovornosti, sigurnosti i samostalnosti su roditelji. Odnosi između roditelja, odnosi roditelja prema djetetu, porodična klima, stil porodičnog vaspitanja odlučuju da li će se dijete kada krene u školu adaptirati na vršnjake, da

* Vesna Kovačević je student IV godine Studijskog programa pedagogije na Filozofskom fakultetu u Banjoj Luci. E-mail: vesna.kovacevic94@gmail.com

li će biti sigurno u sebe i osjećati se prihvaćeno.

Ključne riječi: *priprema djeteta za školu, komponente vaspitanja, stilovi porodičnog vaspitanja, predškolsko dijete.*

Uvodno razmatranje

Dijete oponaša sve što vidi, zato treba paziti da se pred djecom ne radi ništa što je u raskoraku sa moralom i vrlinama.

*Jan Amos Komenski
(John Amos Comenius)*

Polazak djeteta u školu predstavlja prekretnicu u dječijem životu. Značajan je ne samo za dijete već i roditelje. Većina roditelja se počne pitati kako će se njihova djeca snaći u novoj sredini drugačijoj od porodične, da li će se sprijateljiti, hoće li zavoljeti učiteljicu i da li će njihova djeca dobijati visoke ocjene. Prema Stojakoviću na predškolski period se gleda kao na nešto manje važno, zbog čega roditelji često ne posvećuju dovoljno pažnje svojoj djeci smatrajući da je to samo prolazna faza (Stojaković, 2012). Međutim, porodično vaspitanje u predškolskom periodu je od velike važnosti i znatno se razlikuje od vaspitanja u svim drugim periodima. Ovo se objašnjava time što predškolski period karakteriše biološki deficit, plastičnost, emocionalnost, ranjivost, čulnost i egocentričnost na šta roditelji treba da obrate pažnju, kako svojim postupcima ne bi nanijeli više štete nego koristi (Каменов, 1997a). Stil porodičnog vaspitanja i od-

nosi roditelja prema djetetu znatno determinišu razvoj predškolskog djeteta o čemu svjedoče mnoga istraživanja. Jedno od njih je istraživanje koje je sprovedla Baumrindova u kome se pokazalo da se opšte kompetencije djece uključujući i socijalne, pospješuju autoritativnim a ne permisivnim ili autoritarnim roditeljskim odgojem (Katz i McClellan, 2005). Pokazivanje razumijevanja, podržavanja i ljubavi prema djetetu u predškolskom periodu je značajnije nego bilo koji vaspitno-obrazovni postupak koji se ostvaruje kasnije. Ali ne treba pretjerivati jer se pokazalo da djeca koja dolaze iz porodica u kojima su previše čuvana i pažena postaju egoistična, fizički i moralno slaba pa čak i agresivna (Kon, 1988). U početku su agresivna prema majci, a kasnije kada pođu u školu to prenose na vršnjake.

Osnovno pitanje koje roditelji sebi postavljaju pred polazak djeteta u školu je *Da li njihovo dijete treba da nauči čitati i pisati prije nego što pođe u školu*. Odgovor je da ne trebaju. Zadatak roditelja je da samo probude želju i radoznalost za sticanjem znanja. Ali „ako dijete spontano poželi da nauči slova ili čitanje i pisanje u tome ga treba podržati” (Митровић, 2013, str. 30). Međutim, mnogo je važnije da dijete dostigne odgovarajući nivo psihičke i fizičke zrelosti, a onda će lakše naučiti da čita i piše. Svakodnevnim aktivnostima u koje je dijete uključeno dolazi do spontane, neplanirane pripreme za školu. Roditelji su najodgovorniji u pripremi djeteta za školu pa je stoga neophodno da ovom zadat-

ku odgovorno priđu stvarajući povoljnu, sređenu porodičnu sredinu koja omogućava adekvatnu pripremu djeteta za školu. Priprema za školu odnosi se na sve aspekte razvoja: fizički, intelektualni, moralni, estetski, radni i socijalno-emocionalni razvoj. Dijete uči posmatrajući svoje roditelje koji predstavljaju primjer u razvijanju odnosa prema drugima, sticanju higijenskih i radnih navika. Od odnosa roditelja prema učitelju zavisi kakav će odnos dijete razviti prema učitelju zbog čega je važno da taj odnos bude adekvatan i dobar (Илић, Николић, и Јовановић, 2012). Препоруљиво је о учителју говорити са поштовањем те никакo дијете застрашивати школом и свему онеме што га чека у школи.

Priprema koja se odvija u vrtiću ne može nikako da nadoknadi ono što je propušteno u porodičnom vaspitanju. Dijete svoje prve socijalne reakcije stiče u porodici, u kontaktu sa roditeljima (Stojaković, 2012), i roditelji su ti koji postavljaju temelje vaspitanja. Nije dovoljno ako se oni pobrinu samo da njihovo dijete bude zdravo i sito, važno je da omogućе da se dijete osjeća ispunjeno, sigurno, prihvaćeno i zadovoljno. O tome šta sve obuhvata priprema djeteta za školu biće dalje razmatrano u nastavku članka. Neophodno je da priprema obuhvati sve komponente vaspitanja kao što je i razmotreno u ovom članku.

Fizičko vaspitanje predškolskog djeteta u funkciji pripreme za školu

Za uključivanje u nastavni proces potrebno je zdravo, fizički dobro i skladno razvijeno dijete. Fizički razvijeno tijelo je uslov za intelektualni razvoj djece pa stoga roditelji treba da omogućе djetetu boravak na čistom vazduhu, pravilnu ishranu, provjetrenu prostoriju za spavanje i dovoljno sna. Dijete ne bi smjelo da kasno odlazi na spavanje, jer će steći naviku koja će prouzrokovati problem kada pođe u školu. Za spavanje dijete treba posebno pripremiti, ne bi smjelo da gleda uzbudljive emisije na televiziji ili da napuni stomak nekom teškom hranom (Каменов, 1997b). Voljena igračka или разговор о онеме што га очекује сутрадан могу smiriti dijete i stvoriti prijatnu atmosferu koja pogoduje njegovom uspavlivanju.

Zbog nerazvijenosti dječijih kostiju, mišića, nervnog sistema i motorike u ovom periodu najviše se može uticati na dječiji razvoj, s obzirom na to da je to period intenzivnog razvoja. Zadatak roditelja je da obezbijede uslove za zdrav i normalan razvoj organizma i njegovu otpornost na spoljašnje uticaje. U ovoj periodu formira se motorika djece (Mitrović, 1984). Najveći uticaj se može vršiti na razvijanje pokreta ruke djece. „Prema fiziološkom i neurološkom gledištu pokreti ruke nisu određeni samo autonomijom već i drugim faktorima” (Mitrović, 1984, str. 100), pa se stoga

pokreti ruku mogu više usavršavati i razvijati nego drugi pokreti. Razvijajući pokrete ruku roditelji vrše značajan vaspitni uticaj na dijete. Aktivnosti kao što su crtanje, slikanje i izgrađivanje oblika od gline, doprinose razvoju mišića šake kako bi dijete moglo pravilno da drži pribor za pisanje kada krene u školu. Razvijeni pokreti će omogućiti pravilno držanje olovke, krede, makaza i svih drugih predmeta koje školski život pred njega postavlja. Poučavajući svoje dijete pravilnom držanju olovke roditelji stvaraju preduslove za lijepo, čitko i uredno pisanje. Za razvoj finih pokreta prstiju mogu se koristiti složenije igre prstima. U ovome može biti od koristi igra *Zakopčavanja dugmadi* u kojoj dijete treba da napravi igračku tipa bubamara od tkanine na koju se ušivaju veća dugmad. Takođe od tkanina drugih boja mogu napraviti još bubamara ali umjesto dugmadi otvoriti rupe (Ivić, 1994). Pored ove igre od pomoći može da bude i igra *Vezivanja i provlačenja pertli* u kojoj pertle imaju učvršćene krajeve kroz otvor na kartonu. Za ovu aktivnost potrebna su dva komada kartona sa dva reda rupica koji se postavljaju tako da djetetu bude zgodno da manipulise (Ivić, 1994). Takođe kada imaju slobodnog vremena roditelji mogu napraviti most tako što će kleknuti oslanjajući se na ruke a djeca će da se provlače ispod. Ova igra nosi naziv *Savladavanje prepreka* i značajno doprinosi fizičkom razvoju (Ivić, 1994). Ovakve igre su privlačne za dijete ali je u njima neophodna roditeljska pomoć. Roditelji treba da se povremeno uključe u dječije

igre, te da podstiču djecu na različite igre kao što su zakopavanje u pijesak nekog predmeta, pravljenje uzvišica, prokopavanje kanala i druge.

Ljeto je idealna prilika koju roditelji mogu iskoristiti za razvoj motornih vještina kod djeteta. Uz pomoć roditelja dijete može da pravi kućice za ptice, da jaše konja, da vozi bicikl ili rolere (Митровић, 2013). Ovakvim aktivnostima dijete postaje motorički sposobnije pa će se lakše uklopiti u društvo vršnjaka.

Prije polaska u školu važno je da roditelji kreiraju situacije koje će doprinijeti razvoju elementarnih motornih navika djece kao što su pravilno sjedenje, stajanje, dizanje i držanje predmeta. Roditelji mogu doprinijeti razvoju ovih pokreta tako što će dijete uključivati u aktivnosti poput trčanja, skakanja, puzanja, kotrljanja, kolutanja, bacanja, hvatanja i udaranja lopti (Каменов, 1997b). Takođe plivanje, igre na snijegu i ledu-sankanje, smučanja, klizanja ali i tjeranje tricikla, trotineta i bicikla mogu da budu od velike koristi. Zimski period roditelji mogu da iskoriste za raznovrsne igre na snijegu. Igre kao što su grudvanje, sankanje, pravljenje Snjegovića, hodanje po ugaženim i neugaženim stazama imaju veliki značaj kako za razvoj pokreta tako i za zdravlje djece jer se izvode na svježem vazduhu.

Dijete predškolskog uzrasta po prirodi je aktivno i pogrešno rade oni roditelji koji svome djetetu ne dozvoljavaju trčanje, skakanje i penjanje kako se ne bi

uprljalo. Djetetu je potrebno ne samo da šeta već i da trči, skače, da se provlači ispod klupa, da juri za loptom (Митровић, 2013). Važno je zadovoljiti ove dječije potrebe jer se na taj način jača dječiji organizam. Upraznjavajući fizičke aktivnosti na svježem vazduhu razvija se motorička spretnost, a motorički spretno dijete je i snalažljivo, samostalno i hitro dijete.

Fizički razvijeno tijelo i otporan organizam na bolesti od presudnog su značaja za cjelokupan dječiji razvoj. Pošto „školski život vrši opterećenja na dječiji lokomotorni aparat i zahtijeva od djeteta fizičku radnu sposobnost” potrebno je da njegova muskulatura bude dovoljno razvijena i ojačana kako bi mogla da izdrži sva opterećenja (Спасојевић, 2006, str. 93). Važno je da roditelji shvate da je postizanje motoričke zrelosti proces i da nikako ne smiju vršiti pritisak na dijete i insistirati da uradi nešto što mu je teško ili što ne može.

Intelektualno vaspitanje predškolskog djeteta u funkciji pripreme za školu

Istraživanja inteligencije ukazuju na značaj prvih godina života za intelektualni razvoj. „Intelektualni ili kognitivni razvoj se odnosi na razvoj intelektualnih funkcija opažanja, pamćenja i mišljenja” (Stojaković, 2012, str. 53). Prije polaska u školu neophodno je razviti sposobnost pravilnog govora, opažanja, mašte, pamćenja, uviđanja odnosa izme-

đu uzroka i posljedica, ali i sposobnost da donosi zaključke. Ovo je period dječijeg zapitkivanja kada njihova pitanja imaju saznanji karakter. Dječija pitanja su pratilac dječijeg kognitivnog razvoja (Šindić, 2010). Da bi roditelji podstakli kognitivni razvoj djece potrebno je da na njihova pitanja odgovaraju na način koji oni razumiju.

Razvoju mišljenja najviše može da doprinese igra. Mnogi psiholozi koji su se bavili razvojnim pojavama ranog djetinjstva utvrdili su povezanost između igre i razvoja mišljenja. Jedan od njih je Žan Pijaže (Jean Piaget). Igru shvata kao „asimilaciju dječijeg iskustva u njegovu sopstvenu shemu svijeta, kao pripremu za kasniju akomodaciju na njega” (Elkonin, 1990, str. 65). Roditelji uz pomoć određenih igara mogu doprinijeti razvoju sposobnosti pažljivog slušanja, pamćenja što doprinosi razvoju predčitalačkih sposobnosti. Jedna od igara koju roditelji mogu primijeniti nosi naziv *Iskoristi svaki trenutak*. U ovakvoj igri djetetu se daje pola minute da razgleda sliku a zatim je brzo pokrivaju papirom pri čemu se od djeteta traži da detaljno ispriča ono što je vidjelo na slici (Каменов, 1997b). Takođe ovom igrom roditelji mogu doprinijeti i razvoju pamćenja i pažnje djece.

Pažnja i pamćenje mogu se razviti i uz pomoć drugih vježbi. Jedan od načina kojim se može postići razvoj pažnje i pamćenja je čitajući djetetu kraće priče a zatim tražeći da ih prepriča, da odgovori na pitanja u vezi sa pričom ili zadajući

mu da nacrtá crtež u vezi sadržaja priče (Митровић, 2013). Важно је да ове приче буду занимљиве и привлачне, јер ће у супротном дијете постати деконцентрирано.

Sastavni dio intelektualne pripreme je razvoj govora koji se može najefikasnije ostvariti kroz razgovor roditelja sa djetetom. Govorna sredina ima veliki značaj na stvaranje novih riječi kod djeteta (Čukovski, 1970), pa je važno da roditelji govore gramatički ispravno objašnjavajući značenje svake riječi koja je nepoznata djetetu. Roditelj treba da posveti svakodnevno dovoljno vremena za razgovor sa svojim djetetom. Neophodno je dijete podsticati da pita, priča i opisuje svoje doživljaje i utiske. Od djeteta treba tražiti da priča kako je provelo dan, šta je vidjelo, sa kim se družilo. Kao dominantna aktivnost na predškolskom uzrastu „igra ima značajnu funkciju u razvoju kognitivnih sposobnosti” (Kamenov, 1997c, str. 53). Za ovo su pogodne konstruktorske igre kada dijete može da priča o onome što radi i o tome kako će to izgledati. U njima se pruža mogućnost djetetu da priča o svojim akcijama, da zamišlja i predviđa svoje buduće akcije (Pijaže i Inhelder, 1996). Na predškolskom uzrastu dijete vrlo rano ovlada tehnikom postavljanja pitanja. Uloga roditelja je da postavljaju djeci pitanja ali i da ih podstiču da oni pitaju. Radoznalost u predškolskom periodu tjera dijete da postavlja bezbrojna pitanja. Upravo postavljajući pitanja dijete dolazi do formiranja pojmova. Prije polaska u školu potrebno je da usvoji pojam vremena,

pojam veličine, pojam oblika i boje, pojam prostora, pojam o životu kao i pojam o sebi. Ovi pojmovi se postepeno razvijaju tokom cijelog predškolskog perioda a najvažniji faktor u razvoju pojmova su priče, slikovnice i vježbe (Stojaković, 2012). Pojam vremena dijete će najlakše naučiti putem radnji koje samo obavlja. Pitajući dijete da li se obuklo brzo ili sporo, da li je napolju ostalo dugo ili kratko roditelji podstiču formiranje ovog pojma (Митровић, 2013). Pojam veličine će usvojiti tako što će ga roditelji nakon posjete zoološkom vrtu pitati da nabroji sve male i sve velike životinje koje je vidjelo. Takođe pojam dužine će usvojiti upoređujući svoje pantalone sa pantalonama od roditelja. U formiranju pojmova treba početi od konkretnog materijala koji dijete može opipati, čuti, vidjeti i tako dalje. Manipulišući predmetima dijete postepeno usvaja osnovne matematičke pojmove.

Prije nego što pođe u školu dijete treba da zavoli knjigu. Važno je da roditelji odaberu sadržaje koji su bliski djeci i koji imaju umjetničku vrijednost kako bi probudili dječiju pažnju, interesovanja i emocije (Илић, Николић, и Јовановић, 2012). Takođe, potrebno je izabrati i emisije na televiziji koji su pogodni za djecu. Zajedničko gledanje televizije sa djetetom zahtjeva objašnjavanja od strane roditelja, ukazivanje na bitno sa ciljem da dijete razumije ono što vidi. Nakon emisije roditelji pitaju dijete kako bi uvidjeli da li je shvatilo poruke emisije a sve to rade da bi podstakli dijete da sadržaj emisije povezuju sa svojim iskustvima iz

svakodnevnog života. Kada je dijete raspoloženo roditelji mogu da izmisle priče o čudnim ili dramatičnim događajima u cilju podsticanja njihove mašte. Na primjer, roditelj bi mogao da kaže djetetu: zamisli djevojčica je zalutala u šumi, približavalo se veče, nikoga nije bilo u blizini da joj pokaže put (Каменов, 1997b). Ovakvim pričama razvija se sposobnost zamišljanja i predviđanja kod djeteta.

Govor je sredstvo sporazumijevanja kojeg djeca koriste za izražavanje misli, osjećanja i potreba te je njegovom razvoju neophodno posvetiti pažnju u predškolskom uzrastu. Veći uticaj na razvoj govora imaju oni roditelji koji svoju djecu vaspitavaju u uslovima povoljne emocionalne klime i koji su obezbijedili odgovarajuće materijalno okruženje u kojem se nalazi računar, konstruktivne igračke, igračke kojima se podstiče mašta kao i sadržaji iz slikovnica, dječijih enciklopedija i druge literatura koji su primjereni uzrastu djeteta (Šindić, 2010). Poželjno je dijete odvesti u biblioteku, u pozorište ili u obilazak šume, jezera ili planine što takođe ima veliki uticaj na razvoj govora predškolskog djeteta.

Posebnu pažnju treba posvetiti razvoju kulturnog i izražajnog govora. Pod kulturnim govorom u ovom periodu se podrazumijeva vještina i sposobnost slobodne i uljudne jezičke komunikacije djeteta sa svojim vršnjacima i odraslima (Митровић, 1984). Razvijeni kul-

turni govor djeteta omogućava da kad pođe u školu govori jasno, odgovarajućim tonom i povezano. Ovakve razvijene sposobnosti su neophodne za uspješno uključivanje u školski kolektiv.

Takođe, pod intelektualnom pripremom se podrazumijeva pripremanje djeteta za učenje matematike u školi. Ova priprema ne predstavlja učenje nizova brojeva jer dijete nije dostiglo određeni nivo intelektualnog razvoja da bi shvatilo brojeve. Kod djeteta je potrebno izgraditi pojam grupe, klase odnosno nečega što je po određenim oznakama isto (Каменов, 1997b). Stavljajući kašike sa kašikama, viljuške sa viljuškama dijete spontano razvija pojam grupe, klase ali tako se kod njega razvijaju i radne navike. Sakupljanjem predmeta na gomilu dijete razvija pojam o jedinici i mnoštvu pri čemu ovakvo učenje olakšava djetetu ono što će učiti u školi. Učenje matematike može olakšati i sakupljanje različitih kamenčića, školjki, lišća, praznih kutija, flaša, uzica, žica i sličnog (Митровић, 2013). Na ovaj način dijete se ujedno igra i uči.

Igra, razgovor sa djetetom, čitanje djetetu, podsticanje na pričanje, objašnjenje onoga što vidi i čuje kao i dopuštanje djetetu da učestvuje u sređivanju kuće, u raspoređivanja određenih predmeta su značajan preduslov za ostvarivanje adekvatne intelektualne pripreme za školu.

Razvoj socijalnih kompetencija predškolskog djeteta u funkciji pripreme za školu

Polaskom u školu dijete se odvaja od svojih roditelja i ulazi u grupu vršnjaka gdje će biti u prilici da se druži, saraduje, poštuje pravila igre a često i da se odriče svojih ličnih želja. Od djeteta će se očekivati da bude spremno na saradnju sa svojim drugovima kao i sa učiteljem koga treba da pažljivo sluša. Zato je veoma važna priprema na socijalnom planu.

Nakon rođenja svoje prve kontakte dijete ostvaruje sa roditeljima. Ostvarujući interakciju sa roditeljima dijete usvaja prve oblike socijalizacije (Šindić, 2010). Pretjeranom zaštitom od strane roditelja kod djeteta se može javiti egoizam i izrazita samouvjerenost koja može da predstavlja problem kada dijete krene u školu. Stoga je važno da roditelji spriječe nastanak ovih negativnih osobina kako to ne bi uradio školski kolektiv na mnogo grublji način što može da ostavi trajne posljedice na socijalizaciju. „Prezaštićujući i potcjenjujući stvarne potrebe i sposobnosti djeteta roditelji od zdravog prave nestabilno, neprilagođeno, nespretno inesigurno dijete” (Митровић, 2013, str. 88), čime mu otežavaju početak školovanja. Isto tako tražeći od svoga djeteta previše, zahtjevajući da ono uradi stvari koje su iznad njegovih mogućnosti roditelji izazivaju strah, smanjeno samopouzdanje i povlačenje u sebe što uzrokuje otežano prilagođavanje u školi.

Vaspitni stilovi roditelja određuju da li će se dijete socijalizovati ili ne. Zavi-

sno od uticaja na kvalitet socijalizacije djeteta unutar vaspitnih stilova, Šindić je stilove razvrstala na optimalno socijalizirajuće (kongruentni, demokratski i uravnoteženi); nedovoljno socijalizirajuće (permisivni, manipulativni i pretjerano zaštitnički) i pretjerano socijalizirajuće (zanemarujući, zlostavljajući i socijalno ovisnički) (Šindić, 2010). Dakle od vaspitnog stila u porodici zavisi kakav će odnos dijete uspostaviti sa vršnjacima u školi.

Često se kao uzrok loše socijalizacije navodi porodična klima. Nesporazumi i tenzije, odbačenost djeteta, nesklad između roditelja, nezadovoljavanje dječijih potreba uzroci su neprilagođenog ponašanja koje se javlja kada dijete pođe u školu. Djeca koja u predškolskom periodu ne dobijaju dovoljno topline i podrške od roditelja postaju nesigurna, imaju osjećaj da su odbačena (Stojaković, 2012). Ova djeca nisu sposobna za uspostavljanje trajnih emocionalnih veza zbog čega se javlja buntovnički odnos prema roditeljima i svim drugim vidovima autoriteta, u ovom slučaju učitelja kada pođe u školu. Ako roditelji ne pokazuju saosjećanje i simpatiju i ako ne stvaraju uslove u kojima će dijete osjetiti ova osjećanja onda ovakvo dijete neće moći da to pokaže prema drugima.

Roditelji treba da dopuste svome djetetu da uspostavlja kontakte sa vršnjacima. Često se ovi kontakti svode na minimum što nije opravdano. Na važnost uspostavljanja kontakata sa vršnjacima insistirala je Marija Montesori koja je

smatrala da mala djeca jedino u zajednici sa drugima mogu da razviju svoj potencijal (Polk-Lillard, 2012). Što više dijete uspostavlja kontakte sa vršnjacima to će se prije razviti smisao za saradnju i druženje. Igra sa vršnjacima za dijete na predškolskom periodu ima veliki značaj. Dijete kroz igru lakše uspostavlja kontakt sa drugom djecom, uči da poštuje potrebe drugih, da odloži svoje potrebe i da reaguje tek kada na njega dođe red u igri (Митровић, 2013). Specifičnost igre sa vršnjacima je u tome što podrazumijeva međusobne odnose „između jednakih u kome se dijete oslobađa potčinjenosti autoritetu” (Kamenov, 2009, str. 37). Djeca mogu da slobodno jedni druge pitaju i da razmjenjuju mišljenja pri čemu dijete razvija svoj sopstveni identitet. Pored ovoga igra je značajna za razvoj solidarnosti, saradnje, tolerancije, strpljenja i samokontrole. Putem saradnje sa vršnjacima dijete uči da razumije osjećanja drugih. Uspostavljajući odnose sa drugima ono proširuje i sređuje svoje socijalno iskustvo i tako formira osnovna znanja o ljudima, njihovim djelatnostima, kao i osnovnim društvenim odnosima (Каменов, 2006). Iz ovoga se može zaključiti da igra u predškolskom periodu predstavlja centralni faktor u razvoju socijalizacije.

Na predškolskom uzrastu najomiljenija igra djeci je igra uloga. Dijete u ovakvoj igri uzima ulogu određene osobe (na primjer postaje mama ili medicinska sestra) i čini napor da sagleda njena specifična ponašanja sa ciljem da shvati zašto se neko ponaša na određeni

način. Vigotski je naglašavao da u ovakvim igrama dijete plače kao pacijent i raduje se kao igrač i da se svakog trenutka odriče svojih trenutnih želja u korist uloge koju je prihvatilo (Elkonjin, 1990). Iz ovoga se vidi da igre uloga značajno utiču ne samo na socijalni već i na emocionalni i moralni razvoj predškolskog djeteta. Važno je djecu podsticati da se igraju ovih igara jer uz pomoć njih dijete uči nova ponašanja ali i izgrađuje saznanja o samom sebi kao ličnosti koja je drugačija od drugih (Ivić, 1994). U ovoj igri majka može da bude dijete a dijete majka i da tako pričaju telefonom ili da obuče odijelo odraslih i postane odjednom veliko i tako dalje. Najvažnije je u ovome svemu da dijete bira i igra uloge a ne da odrasli budu inicijatori igre.

Ako roditelji žele da podstaknu socijalni razvoj djeteta oni to mogu uraditi igrajući različite društvene igre sa njim poput igre *Ne ljuti se, čovječe, Domine, Memori i mnoge druge* (Митровић, 2013). Ovakve igre potpomažu socijalni razvoj jer je dijete u njima misaono aktivno, ima mogućnost da zaključuje, povezuje i pamti te da razvija saradničke odnose.

Emocionalno vaspitanje predškolskog djeteta u funkciji pripreme za školu

Prije nego što dijete krene u školu potrebno je da ima izgrađene emocionalne kompetencije. Pod emocionalnim kompetencijama Suzić podrazumijeva

„sposobnost ili spremnost ličnosti da razumije vlastite emocije kao i emocije drugih, da ovlada svojim emocijama i da ih nadgrađuje i usavršava te koristi u socijalnim i životnim situacijama” (Suzić, 2005, str. 77). Pored zrenja i učenja važan faktor u razvoju emocija predstavljaju roditelji. Roditelji su prvi učitelji u oblasti emocionalnog vaspitanja. Oni su uzor od kojih djeca uče kako da izraze osjećanja, raspoloženja te kako da kontrolišu svoje emocije. Šindić (2010) ističe da djeca uče emocije od odraslih oponašajući ih, doživljavajući ih zajedno u kontaktima sa roditeljima zbog čega roditelji treba da obrate pažnju na svoje emocionalno reagovanje kako bi preduprijedili pojavu nepoželjnih emocija kod djece i podstakli one poželjne. Od najranijih dana odnos roditelja prema djetetu utiče na razvoj samopouzdanja, samopoštovanja, samoljubivosti a ova osjećanja imaju uticaj na uspjehnost u kasnijem školovanju. Djeca koja su samopouzdana pristupaju zadatku sa očekivanjem uspjeha i motivisani su za rad na zadatku, otvorenija su i spremnija na saradnju (Šindić, 2010), za razliku od nesigurne djece koja se osjećaju zanemareno i nedovoljno zaštićeno pri čemu se boje pogreške. Roditelji će doprinijeti razvoju samopouzdanja djeteta pružajući mu bezuslovnu ljubav i pohvaljujući ga za dobro postignute rezultate. Na primjer, izgovarajući rečenicu *Hvala ti što si mi pomogao da postavim sto* roditelji uče dijete da samo sebe cijeni što je jedan od podstreka za razvoj samopouzdanja.

Takođe, i razvoj samopoštovanja zavisi od roditelja. Roditelji koji nastoje da

sve urade umjesto svoga djeteta neće razviti samopoštovanje djeteta. Takvo dijete će steći osjećaj manje vrijednosti što ne pogoduje razvoju samopoštovanja. Djetetu treba dozvoliti da samo obavlja aktivnosti koje su u skladu sa njegovim mogućnostima pa makar ono to radilo sporije i nespretnije (Каменов, 1997b). Samoljubivost se razvija kod one djece koja su dobijala bezuslovnu ljubav od strane roditelja. Takva djeca internalizuju to osjećanje pa zbog toga zavole samog sebe.

Kada krene u školu neophodno je da kontrolišu svoje emocije. Ova sposobnost se razvija kada roditelji tješe svoje dijete kada je tužno, umiruju ga kada je bijesno i ohrabruju ga kada je uplašeno (Šindić, 2010). Roditelj treba pomoći djetetu da izađe na kraj sa uznemiravajućim emocijama samo u onim slučajevima kada dijete nije u stanju da to samo učini. Takođe, važno je da dijete nauči prepoznavati emocije. Dijete će ovo naučiti tako što će roditelji u situacijama kada se neko ljuti, raduje ili plače razgovarati sa djecom o tome šta znači kad je neko ljut i šta tada treba da radi (Ivić, 1994). Pored prepoznavanja neophodno je da dijete nauči da imenuje emocije. Na ovom uzrastu djeca jasno izražavaju svoje emocije ali nisu u stanju da sama definišu kako se osjećaju i da prepoznaju o kojem se osjećanju radi (Митровић, 2013). U ovome djeci mogu pomoći igre a jedna od igara kao što je *Zasmijavanje* pomaže djetetu da nauči da upravlja sa sobom. Dobro je poznato da je dijete lako zasmijati i da se teško uzdržava od

smijeha. U ovoj igri jedan od učesnika pravi besmislene pokrete, podržavajući životinje, mijenjajući glas, zamjenjujući nazive predmeta kako bi zasmijao druge (Каменов, 1997b). Dijete treba da se uzdrži od smijeha, da sačuva potpuno ravnodušan izraz lica.

Dakle, može se zaključiti da je porodica prvo okruženje u kome dolazi do razvoja emocionalnih kompetencija djece. Od emocionalne porodične atmosfere zavisi emocionalni razvoj djeteta. Opšte je poznato da djeca iz porodica u kojima vlada atmosfera prisile, straha, odbacivanja i nerazumijevanja kasnije kada krenu u školu ispoljavaju povučenost, strah, pakost i razne oblike asocijalnog ponašanja.

Radno vaspitanje predškolskog djeteta u funkciji pripreme za školu

U predškolskom uzrastu važno je razviti ljubav prema radu i radne navike djeteta. Sama priroda djeteta tjera da uvijek nešto radi, ono želi da učestvuje u radu odraslih koji ga često sputavaju govoreći *neka, nemoj, ti si mali, ja ću to uraditi umjesto tebe*. Potrebno je da dijete ima neku malu obavezu u kući, da drži uredno svoju obuću, da opere suđe ili izvede psa, kako bi lakše prihvatilo obaveze koje će pred njega kasnije postaviti škola. Obavljajući sitne zadatke u kući dijete će lakše preći sa igre na rad, pri čemu će mu školske obaveze postati bliskije (Илић, Николић и Јовановић,

2012). Učestvujući zajedno sa roditeljima ili samostalno izvršavajući kućne poslove dijete stiče povjerenje u svoje sopstvene snage i razvija pozitivnu sliku o sebi.

Za postizanje dobrog uspjeha u školi važnije je da dijete ima „izgrađene radne navike nego koliko je pametno, brzo i vispreno” (Митровић, 2013, str. 96). Razvijene radne navike utiču na bolji uspjeh učenika u školi. Razvoju radnih navika djeteta treba prići sa dovoljno strpljenja, dosljednosti i istrajnosti (Митровић, 2013). Od porodične atmosfere zavisi razvoj radnih navika. Roditelji koji ne poštuju rad i ne podstiču na rad nisu u mogućnosti da razviju radne navike svoje djece.

Prije polaska u školu dijete treba da nauči da svoju sobu i svoje stvari drži uredno jer se od budućeg prvaka očekuje da drži uredno svoj školski pribor. Pošto dijete uči na primjeru roditelja najlakši način da postane uredno jeste da obezbijede da u kući vlada red. Roditelji prave grešku kada djetetu govore kako je neuredno, a i oni sami nisu uredni. Dobro bi bilo da ono ima svoj kutak za rad i igračke. Kako bi se dijete naučilo urednosti roditelji mogu da se poigraju sa njim. Najjednostavniji način za razvoj urednosti je pomoću igre. Dijete prije škole treba da nauči da uredno drži svoje stvari. U tome mu može pomoći igra pod nazivom *Svaka stvar na svoje mjesto*. U ovakvoj igri dijete treba da izađe iz svoje sobe da bi za to vrijeme roditelj ušao i premjestio njegove stvari a ponešto i sakrio. Nakon

toga dijete se poziva da ustanovi da li nešto nedostaje i da sve vrati na svoje mjesto (Каменов, 1997b). Učestvujući u igri dijete će razviti ovu pozitivnu osobinu. Ovakve igre mogu se svakodnevno izvoditi sa djecom i predstavljaju im zadovoljstvo u kojima rado učestvuju.

Dijete treba da nauči da završi na vrijeme započeto, da istraje u svojim aktivnostima te da ne prelazi brzo sa jedne aktivnosti na drugu. Pogrešni su postupci roditelja koji prekidaju svoje dijete kako bi otišlo do prodavnice ili nešto zajedno sa njima radilo (Митровић, 2013). Odlaganjem se obaveze nagomilavaju čime se smanjuje mogućnost da ih dijete završi ista ispuni, a kada se usudi da ih završi često to bude na brzinu i površno. „Istrajnost ili perzistenciju na zadatku roditelji mogu razviti preusmjeravanjem aktivnosti u drugom pravcu, nuđenjem lakših zadatak, umirivanjem, objašnjavanjem ili na neki drugi način” (Šindić, 2010, str. 98). Djetetu brzo dosadi bavljenje samo jednom aktivnošću zato je potrebno dovoljno strpljenja, brižnosti od strane roditelja kako bi razvili kod djeteta istrajnost na radu. Važno je razvijati ovu osobinu jer će je dijete kasnije kada krene u školu prenijeti na izradu domaćih zadataka.

Navika planiranja rada treba da se razvije prije nego što dijete pođe u školu kako mu se školske obaveze ne bi nagomilavale. Najbolji način da se razvije ova sposobnost je da roditelji zajedno sa djetetom prave dnevni plan aktivnosti ali i da oni u svojim planovima budu istrajni

jer dijete uči na primjeru roditelja. Važno je da znaju da u određenim dijelovima dana dolazi do zamaranja djeteta i smanjene motivacije (Митровић, 2012). Ali, naravno važno je da roditelji imaju razumijevanja jer i kod djece postoje periodi u kojima nisu motivisani za izvršavanje planiranih aktivnosti.

Dobro je da se svaka prilika iskoristi i djetetu priča o radu poznatih ljudi, koji su svojim radom ostvarili uspjehe. Pričajući o ovome kod djece se razvija pozitivan stav prema radu. Priču treba početi pozitivnim stavovima i poštovanjem rada poznatih (Илић, Николић и Јовановић, 2012). Takođe kada se priča o radu potrebno je koristiti smijeh, humor i optimizam kako bi roditelji razvili volju za rad u djece.

Veliki broj djece je svakodnevno izloženo povećanoj opasnosti u saobraćaju što je jedan od glavnih razloga da se i ovoj temi na predškolskom uzrastu posveti puna pažnja. Neophodno je da dijete ovlada kulturom kretanja u saobraćaju. Pod kulturom kretanja u saobraćaju se podrazumijeva poznavanje uloge semafora, prepoznavanje sigurnih i nesigurnih lokacija za igru, poznavanje pješackog prelaza i slično (Šindić, 2010). Prije škole bilo bi poželjno da se dijete upozna sa putem kojim će ići u školu. Prilikom šetanja sa svojom djecom roditelji treba da obrate pažnju da li njihovo dijete vodi računa o svjetlima semafora. Uz njihovu pomoć dijete će naučiti osnovne saobraćajne znakove pri čemu dijete treba obavezno upozoriti na opa-

snosti koje prijete na putu. Dijete koje je steklo naviku da drži uredno svoje igračke će takvu naviku prenijeti na radni sto i pribor kada krene u školu.

Moralno vaspitanje predškolskog djeteta u funkciji pripreme djeteta za školu

Najvažniji faktor u moralnom razvoju na predškolskom uzrastu je porodica. Moralni razvoj svoje korijene vuče iz porodice u kojoj dijete uspostavlja prve socijalne ili afektivne odnose. Najvažniji je odnos djeteta i majke. Ukoliko je djetetu uskraćena materinska ljubav takvo dijete neće razviti sposobnost uspostavljanja prijateljstava. Dijete lišeno majčinske ljubavi biva sklonije krađama, emocionalnoj tuposti i drugim negativnim sklonostima (Mitrović, 1984). Kada krenu u školu ova djeca mogu imati problema u sklapanju prijateljstva, zajedničkom radu i poštovanju školskih pravila.

Emocionalna klima u porodici ima veliki uticaj na moralni razvoj. Djeca koja se vaspitavaju u toploj porodičnoj atmosferi uz demokratski način vođenja od strane roditelja uspostavljaaju bolje socijalne odnose. S druge strane, djeca koja su podvrgnuta autoritativnim metodama, nerazumijevanju i odbačenosti od roditelja kasnije postaju povučena i nespremna na saradnju. Moralno vaspitanje podrazumijeva „sticanje moralnih saznanja, formiranje moralnih uvjerenja i formiranje moralnog ponašanja i djelovanja” (Branković i Ilić, 2003, str. 50).

Djetetu predškolskog uzrasta treba mnogo vremena da ovlada sa moralnim normama. Da bi usvojilo moralne pojmove nije dovoljno roditeljsko poučavanje već konkretno iskustvo. U kontaktu sa roditeljima dijete stiče svoja prva moralna iskustva i upoznaje moralne norme koje predstavljaju osnovu za njegov dalji moralni razvoj. Ono uči na osnovu primjera svojih roditelja koji bi trebali da se ponašaju na pravilan način kako bi dijete usvojilo prihvatljive oblike ponašanja. Dijete treba da nauči da poštuje pravila, da pomaže drugim ljudima i poštuje propise lijepog ponašanja (Каменов, 1997b). Ovakvo dijete će biti sposobno da pažljivo sluša učitelja, da se kulturno ophodi, da umije da pozdravi kao i da pomogne svome drugu.

Prije nego što pođe u školu dijete treba da nauči da se izvini ako je pogrešno postupilo ili povrijedilo nekoga, da ne uzima tuđe stvari bez pitanja, da zatraži i zamoli, da se zahvali za dobijeno, da pozdravi druge i da ne upada u riječ. Ovakvo ponašanje je moguće razviti kod djece jedino ako se i roditelji budu tako ponašali. Važno je da roditelji ispunjavaju obećavanja prema svome djetetu jer tako se postiže da dijete bude od riječi, iskreno i da stekne povjerenje (Митровић, 2013). Dijete se nada i čeka da se obećavanja ispune pa je stoga potrebno da obećavanja budu realna.

Ovo je pogodan period za razvoj motiva djece. U moralnom vaspitanju veliku značajnost ima razvijanje motiva postignuća (Mitrović, 1984). Sredina u

kojoj dijete živi utiče na doživljavanje osjećaja uspješnosti. Zato je važno da roditelji dozvoljavaju djetetu da učestvuje u različitim aktivnostima kako bi doživjelo osjećaj uspjeha i neuspjeha. Motiv za učenje je poželjno razvijati na ovom periodu. Roditelji nikako ne bi smjeli da svoju djecu navikavaju na materijalne nagrade jer će time podsticati samo vanjsku motivaciju a mnogo je važnije da se na ovom uzrastu podstiče unutrašnja motivacija djece.

Osnove moralnog vaspitanja dijete stiče od prvih dana u porodici a kasnije se samo dograđuju moralne osobine koje su formirane u porodici. Razgovarajući sa djetetom o ponašanju drugih ljudi, navodeći primjere poželjnog i nepoželjnog ponašanja kao i posljedica takvog ponašanja, roditelji doprinose razvoju moralnih stavova kod djece.

Estetsko vaspitanje predškolskog djeteta u funkciji pripreme za školu

Uvidjevši važnost vaspitanja i obrazovanja u predškolskom periodu došlo se do zaključka da se estetskom vaspitanju treba posvetiti jednaka pažnja kao i svim drugim komponentama vaspitanja. Ovo shvatanje je zastupala nova koncepcija koja ističe da estetsko vaspitanje ima fundamentalnu ulogu u individualnom razvoju i da sa estetskom kulturom treba početi već od najranijih dana dječijeg života (Mitrović, 1984). „Cilj estetskog vaspitanja je razvoj sposobnosti za uočava-

vanje, doživljavanje i stvaranje lijepog” (Branković i Ilić, 2003, str. 55). Od literarnih sadržaja na ovom uzrastu na estetsko vaspitanje najviše utiču bajke. Bajka predstavlja bogat izvor estetskih percepcija, estetskih emocija i podsticaja dječijeg stvaralaštva. Umjetničke riječi kojima obiluje bajka djeluju na razvoj dječijeg jezičkog izražavanja i na bogaćenje rječnika. Pored bajke, slikovnice imaju isto veliki značaj za estetsko vaspitanje. U izboru slikovnica roditelji moraju biti oprezni, jer nije svako umjetničko djelo vrijedno i stvarano za dijete. Umjetnička djela treba da budu takva da svojom formom i sadržajima odgovaraju djeci a ne da budu nametljivi (Mitrović, 1984). Na ovo treba posebno obratiti pažnju kod davanja slika i slikovnica djeci. Potrebno je da ilustracije svojim sadržajem i oblikom budu razumljive djeci.

Vodeći svoju djecu u dječija pozorišta da gledaju odabrane pozorišne komade ili filmove roditelji podstiču sticanje znanja djece o dramskoj i filmskoj umjetnosti. Filmovi privlače predškolsko dijete i ono ga rado gleda pa se roditelji često žale kako njihova djeca previše vremena provedu gledajući televiziju. Zato je važno da nastoje skratiti vrijeme koje dijete provede ispred televizije ali i da zajedno sa djetetom naprave selekciju programa koje će gledati. Filmovi za djecu treba da budu kraći i da svojim sadržajem odgovaraju dječijem uzrastu. Djeci treba ponuditi sadržaje koji će zadovoljiti njihova interesovanja, stimulirati pozitivna i plemenita osjećanja, kao i sadržaje koji će probuditi maštu. Filmska i dramska

umijetnost ima izuzetno veliki vaspitni uticaj (Mitrović, 1984). Iako određene emisije nisu dječije one mogu da budu zanimljive djetetu i roditelji bi trebali ponekad odstupiti od pravila i dozvoliti djetetu da gleda i takvu emisiju. Tada će se dijete osjećati ponosno i zadovoljno jer je okruženo roditeljima. Prije početka filma potrebna je uvodna riječ od strane roditelja koja je „neophodna za doživljaje spektakla” (Mitrović, 1984, str. 167). Zato je važno da kada god su u prilici da roditelji budu uz svoje dijete dok gleda televiziju jer se tada dijete osjeća sigurnije a i roditelji mogu da mu puno pomognu da izgradi jasniji stav o tome šta je dobro a šta loše. Dijete uvijek ima mnogo toga da kaže pa ga treba zamoliti da prepriča ono što je gledalo na televiziji kako bi izrazilo svoje doživljaje i raspoloženje.

Zaključak

Dakle, dječiji razvoj je uslovljen brojnim faktorima, a jedan od najvažnijih faktora u predškolskom uzrastu su roditelji. Svojom brigom, ljubavlju, razumijevanjem i poštovanjem dječije ličnosti oni stvaraju temelj cjelokupnog dječijeg razvoja. Od kvaliteta roditeljstva i stvorene emocionalne klime u porodici zavisi u kojoj će mjeri dijete biti pripremljeno za školu. Priprema djeteta za školu obuhvata sve komponente vaspitanja od intelektualnog, radnog, moralnog, fizičkog pa do emocionalnog, socijalnog i estetskog. Pripremljeno je samo ono dijete

kođ koga su podstaknuti svi aspekti ličnosti. Takvo dijete će biti u mogućnosti da pažljivo sluša učitelja, svoje obaveze izvršava na vrijeme, kulturno se ophodi prema drugima kao i da poštuje pravila života i rada u školi.

Igra je vodeća aktivnost na predškolskom uzrastu. Djeca u igri zadovoljavaju niz svojih potreba i najslobodnije se u njoj osjećaju. Igrajući se dijete se stavlja u različite uloge i na taj način savlađuje mnoge vještine, stiče nova znanja, obogaćuje govor ali i uči da uspostavlja odnose sa drugom djecom. Dijete u igri razvija i usavršava sitne mišiče, šake i pokreta, vježba koordinaciju pokreta ali i usavršava svoju pažnju a sve ovo je neophodno za uspješno savladavanje čitanja i pisanja.

Priprema djeteta za školu obavlja se tokom cijelog predškolskog uzrasta. Promjene nikada ne dolaze preko noći već im prethodi dug proces za kojeg bi roditelji trebali da imaju dovoljno strpljenja, volje i umještosti. Od uslova u kojima dijete živi, šta i koliko dobija od svojih roditelja zavisi razvoj dječije ličnosti i adaptacija na školske uslove. Jedino što dijete treba od svojih roditelja je ljubav, pažnja, razumijevanje, dosljednost, strpljenje, podrška i podsticaj. Dijete koje je imalo priliku da ovo dobije spremno će da dočeka školu. Najvažnije je da roditelji shvate da predškolski period predstavlja značajan period za dječiji cjelokupni razvoj te da od učenja i stečenih iskustava u tome periodu zavisi uspješnost učenja i razvoja na kasnijem uzrastu.

Literatura

- Branković, D. i Ilić, M. (2003). *Osnovi pedagogije*. Banja Luka: Comesgrafika.
- Čukovski, K. (1970). *Od druge do pete*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Elkonjin, D. V. (1990). *Psihologija dečje igre*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Илић, М., Николић, Р. и Јовановић, Б. (2012). *Школска педагогија*. Бања Лука: Филозофски факултет.
- Ivić, I. (1994). *Vaspitanje dece ranog uzrasta*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Каменов, Е. (1997а). *Модел основа програма васпитно-образовног рада са предшколском децом*. Нови Сад: Одсјек за педагогију филозофског факултета; Београд: Заједница виших школа за образовање васпитача Републике Србије.
- Каменов, Е. (1997б). *Припремам дете за школу*. Нови Сад: ТАМПОГРАФ.
- Kamenov, E. (1997c). *Intelektualno vaspitanje kroz igru*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Каменов, Е. (2006). *Васпитно-образовни рад у припремној групи децјег вртића*. Нови Сад: Драгон.
- Katz, G. L. i McClellan, E. D. (2005). *Poticanje razvoja dječje socijalne kompetencije*. Zagreb: Educa.
- Kon, I. S. (1991). *Dete i kultura*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Mitrović, D. (1984). *Predškolska pedagogija*. Sarajevo: Svjetlost.
- Митровић, М. (2013). *Мама и тата полазе у школу*. Београд: Креативни центар.
- Šindić, A. (2010). *Roditeljski stilovi vaspitanja i dječije kompetencije na predškolskom uzrastu*. Banja Luka: XBS.
- Polk-Lillard, P. (2012). *Montesori danas*. Srbija: Propolis Books.
- Pijaže, Ž., Inhelder, B. (1996). *Intelektualni razvoj djeteta*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Спасојевић, П. (2006). *Шестогодишњаци у школи*. Бања Лука: Филозофски факултет.
- Stojaković, P. (2012). *Prvih šest godina*. Banja Luka: Grafid.
- Suzić, N. (2005). *Pedagogija za 21. vijek*. Banja Luka: TT-centar.

Vesna Kovačević

THE ROLE OF PARENTS IN PREPARING A CHILD TO START SCHOOL

Abstract

The aim of the paper is to present the importance of parents' role in preparing a child for school. The process lasts through the whole pre-school age during which parents have an essential role in addition to pre-school due to their manifold influence on a child's development as a whole. When they start going to school, a child leaves the world of playing and being over-protected, and enters the one where they have obligations, have to accept new forms of behaviour; respon-

sibility and putting studying before their play time. This transitional period may be difficult for a child, especially because their daily activities change. At school, a child is expected to remain focused for a longer period, follow the school rules, and cooperate with their peers.

In order for a child to be successfully included into the education process, it is necessary to create the basics of moral, intellectual, physical, aesthetic, and self-emotional development of a child. It is parents who are the best teachers for developing the feeling of responsibility, confidence and independence. The relations within a family and family education style determine whether a child is going to adapt with their peers.

Key words: *preparing a child to start school, education components, family education styles, pre-school age child.*

